

SATVERSMES TIESA

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas vārdā

Rīgā 2026. gada 14. aprīlī

lietā Nr. 2025-18-03

Satversmes tiesa šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneši Anita Rodiņa, Jautrīte Briede, Veronika Krūmiņa, Mārtiņš Mits un Juris Juriss,

pēc tiesībsarga pieteikuma,

pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes 85. pantu un Satversmes tiesas likuma 16. panta 3. punktu, 17. panta pirmās daļas 8. punktu un 28.¹ pantu, rakstveida procesā 2026. gada 17. marta tiesas sēdē izskatīja lietu

“Par Ministru kabineta 2014. gada 7. janvāra noteikumu Nr. 16 “Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība” 9., 10., 11. un 12. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 96., 111. un 115. pantam”.

Konstatējošā daļa

1. Ministru kabinets 2014. gada 7. janvārī izdeva noteikumus Nr. 16 “Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība”, kas stājās spēkā 2014. gada 24. janvārī (turpmāk – Trokšņa pārvaldības noteikumi). Šo noteikumu 9., 10., 11. un 12. punkts nosaka:

“9. Lai novērtētu troksni telpās, izmanto:

9.1. $L_{Aeq,T}$ – trokšņa rādītāju, kas raksturo noteiktā diennakts daļā (diena, vakars vai nakts) telpā radīto troksni;

9.2. L_{Amax} – trokšņa rādītāju, kas raksturo naktī telpā radīto skaņas spiediena maksimālo līmeni.

10. Kārtība, kādā piemēro trokšņa rādītājus telpās, un trokšņa rādītāju novērtēšanas metodes norādītas šo noteikumu 3. pielikumā. Šo noteikumu 4. pielikumā norādīti trokšņa robežlielumi telpās.

11. Trokšņa mērījumus atbilstoši šo noteikumu 1. un 3. pielikumā minētajiem nosacījumiem veic laboratorijas, kas akreditētas nacionālajā akreditācijas institūcijā saskaņā ar normatīvajiem aktiem par atbilstības novērtēšanas institūciju novērtēšanu, akreditāciju un uzraudzību, vai citā Eiropas Savienības dalībvalstī akreditētas laboratorijas.

12. Veselības inspekcija, pamatojoties uz attiecīgu iesniegumu, kontrolē saimnieciskas darbības (izņemot ar mūzikas atskaņošanu saistītas darbības) vai iekārtu (ieskaitot ventilācijas, saldēšanas iekārtas, kompresorus un liftus), vai satiksmes radītā trokšņa robežlielumu ievērošanu. Ar mūzikas atskaņošanu un citu ar sabiedrisko kārtību saistīto trokšņa kontroli nodrošina attiecīgā pašvaldība.”

Trokšņa pārvaldības noteikumu 11. punkts šādā redakcijā ir spēkā no 2018. gada 10. augusta.

2. Pieteikuma iesniedzējs – tiesībsargs (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) – uzskata, ka Trokšņa pārvaldības noteikumu 9., 10., 11. un 12. punkts (turpmāk – apstrīdētās normas), ciktāl tie nenodrošina personas pienācīgu aizsardzību pret izklaides troksni, neatbilst Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 96., 111. un 115. pantam.

Pieteikuma iesniedzēja veiktās aptaujas un biedrības “Naktsmieru” aktivitātes apliecina, ka sabiedrībā jau ilgstoši aktuāls ir jautājums par to, kā mazināt iedzīvotāju miera traucējumus, ko rada naktsklubi, bāri, diskotēkas, izklaides vietu terases un citas līdzīgas vietas. Ministru kabinets, atbildot uz Pieteikuma iesniedzēja atzinumu, informēja par iecerī pilnveidot Trokšņa pārvaldības noteikumus un citus normatīvos tiesību aktus. 2025. gada 17. aprīlī Ekonomikas ministrija publiskajai apspriešanai Vienotajā tiesību aktu projektu izstrādes un saskaņošanas portālā ievietoja Trokšņa pārvaldības noteikumu, Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likuma (turpmāk – Publisko

pasākumu likums) un likuma “Par piesārņojumu” grozījumu projektus. Minētie grozījumi līdz šim brīdim nav pieņemti.

Praksē izklaides trokšņa kontrole un uzraudzība tiek īstenota, tikai piemērojot Administratīvo sodu likuma par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā (turpmāk – Administratīvo sodu likums) 11. pantā paredzēto administratīvo atbildību par sabiedriskās kārtības traucēšanu. Tomēr tādējādi personām netiek efektīvi nodrošināta Satversmes 96., 111. un 115. pantā ietverta tiesību aizsardzība. Par to liecina konkrēti gadījumi, kad izklaides vietu radītais miera traucējums gan tiek konstatēts, bet iespējamais pārkāpējs tomēr netiek noskaidrots un sankcijas netiek piemērotas. Apstrīdēto normu piemērotāji norāda uz tādām problēmām kā, piemēram, ierobežotas pierādījumu iegūšanas iespējas, kas ir īpaši apgrūtinātas vietās, kur koncentrētas vairākas izklaides vietas, kā arī uz to, ka praksē pierādījumu iegūšana nav iespējama bez aktīvas iedzīvotāju iesaistes.

Likumā “Par piesārņojumu” ir ietverts uz trokšņa novēršanu vai mazināšanu vērsts regulējums, kā arī dots pilnvarojums Ministru kabinetam noteikt visu veidu trokšņa radītājus, to piemērošanas kārtību un trokšņa novērtēšanas metodes. Uz attiecīgo normu pamata ir izdoti Trokšņa pārvaldības noteikumi, kuros detalizēti definēts jēdziens “troksnis telpās”. Līdz ar to likumdevējs ir izveidojis tiesisku ietvaru izklaides trokšņa regulēšanai.

Tomēr attiecīgie pasākumi nav veikti pienācīgi, jo tiesību sistēmā ir regulēti dažādi trokšņa veidi, bet ne izklaides troksnis. Apstrīdētās normas attiecas uz vides trokšņa regulēšanu. Tās neaptver izklaides trokšņa pārvaldības un novērtēšanas jautājumus, tātad to piemērošana šajā jomā nav iespējama. Trokšņa pārvaldības noteikumos ir paredzētas pašvaldību tiesības izdot saistošos noteikumus konkrētos gadījumos, taču šis pilnvarojums neaptver izklaides trokšņa jomu. Trokšņa pārvaldības noteikumu 12. punkts paredz mūzikas atskaņošanas un cita ar sabiedrisko kārtību saistīta trokšņa kontroli, bet neregulē to, kā šī kontrole īstenojama praksē. Šāds regulējuma trūkums liedz pašvaldībām iespēju efektīvi nodrošināt iedzīvotāju aizsardzību pret pārmērīga izklaides trokšņa radīto traucējumu. Administratīvo sodu likumā paredzētie sodošā rakstura līdzekļi paši par sevi nenodrošina efektīvu pamattiesību aizsardzību, jo neietver mehānismus, kas ļautu savlaicīgi un preventīvi apturēt pārmērīga izklaides trokšņa radītos traucējumus. Situācijās, kad trokšņa radītājs var samaksāt sodu un turpināt

traucējoša izklaides trokšņa radīšanu, administratīvais sods zaudē savu atturošo funkciju. Tātad bez skaidri definētiem izklaides troksni regulējošiem noteikumiem nav iespējams nodrošināt Satversmes 96., 111. un 115. pantā ietverto tiesību efektīvu aizsardzību un valsts šajā jomā nav izpildījusi savu pozitīvo pienākumu.

3. Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Ministru kabinets – lūdz tiesvedību lietā izbeigt, jo uzskata, ka strīds ir par tiesību normu piemērošanu, nevis to atbilstību Satversmei. Periodiski tiek aktualizēti atsevišķi problēmjautājumi par Administratīvo sodu likuma 11. panta piemērošanu – par procesuālo darbību veikšanu un piemēroto sodu izpildes nodrošināšanu –, nevis par tiesiskā regulējuma trūkumiem.

Ja tiesvedība lietā tiktu turpināta, Ministru kabinets pauž savu uzskatu: no Satversmes 96., 111. un 115. panta izrietošais pozitīvais pienākums izklaides trokšņa jomā ir izpildīts, tiesiskais regulējums paredz pilnvērtīgus indivīda tiesību aizsardzības mehānismus un nodrošina līdzsvaru starp personu un komersantu interesēm.

Likumā “Par piesārņojumu” lietotais jēdziens “troksnis” un Trokšņa pārvaldības noteikumi aptver arī izklaides troksni. Trokšņa pārvaldības noteikumi nenosaka trokšņa robežlielumus konkrētiem trokšņa avotiem, bet gan izvirza uz troksni attiecināmas vides kvalitātes prasības atkarībā no apbūves teritorijas izmantošanas veida. Šāda pieeja ļauj elastīgāk un mērķtiecīgāk īstenot trokšņa kontroli, ņemot vērā vietējās teritorijas specifiku un izmantošanas intensitāti. Kompetenču sadalījums starp Veselības inspekciju un pašvaldībām atkarībā no trokšņa veida ir atbilstošs Satversmei. Pašvaldības policija administratīvā pārkāpuma lietas izskatīšanas laikā pārbauda sūdzības par trokšņa piesārņojumu, pārkāpuma gadījumā nekavējoties novērš konstatētos traucējumus un veic patrolēšanu, tādējādi nodrošinot arī preventīvu uzraudzību.

Tiesiskais regulējums būvniecības jomā paredz būvakustiskos pasākumus, kas ietver gan prettrokšņa risinājumus, gan akustiskās kvalitātes paaugstināšanas pasākumus. Papildus tiesiskā regulējuma attīstīšanai valsts nodrošina mērķtiecīgu atbalstu iedzīvotājiem daudzdzīvokļu māju energoefektivitātes paaugstināšanai un aizdevumus tādu remontdarbu veikšanai, kas ietver arī, piemēram, logu nomaiņu. Šie pasākumi kopumā veicina trokšņa ietekmes mazināšanu pilsētvidē.

Lai izvērtētu un īstenotu Pieteikuma iesniedzēja atzinumā sniegtās rekomendācijas un ieteikumus, Ekonomikas ministrija ir izstrādājusi Trokšņa pārvaldības noteikumu, Publisko pasākumu likuma un likuma "Par piesārņojumu" grozījumu projektus. Tie nosaka trokšņa robežlielumus, kas piemērojami skaņu pastiprinošajām iekārtām dažādās izklaides vietās, un publiskos pasākumos ievērojamo trokšņa robežlielumu, šo robežlielumu mērīšanu un novērtēšanu, kā arī pašvaldību kompetenci to ievērošanas kontrolē. Ekonomikas ministrija šobrīd izvērtē publiskās apspriešanas gaitā saņemtos ieinteresēto personu viedokļus. Ministru kabineta ieskatā izklaides trokšņa regulējumam būtu nepieciešams efektīvāks risinājums nekā tas, kas piedāvāts Pieteikuma iesniedzēja atzinumā.

Pieteikumā ietvertais lietas faktisko apstākļu izklāsts ir vienpusējs, jo sabiedrības kopējās neapmierinātības ilustrēšanai izmantots tikai vienas biedrības viedoklis. Pieteikuma iesniedzēja veiktā iedzīvotāju aptauja arī nav reprezentatīva: mērķa populācija nav skaidri noteikta, izlase nav nejauša vai stratificēta pēc būtiskiem parametriem, un tās lielums nav pietiekams, lai varētu tikt izdarīti vispārināmi secinājumi. Daļā iedzīvotāju atbilžu norādīts uz troksni publiskos pasākumos, kuru rīkošanai nepieciešama pašvaldības atļauja. Tomēr šādu pasākumu norisi regulē citi normatīvie tiesību akti, nevis likums "Par piesārņojumu" un Trokšņa pārvaldības noteikumi. Ministru kabinets, veicot valstspilsētu pašvaldību un Valsts policijas aptauju, ir secinājis, ka pēdējo četrus gadus laikā ne vairāk kā trīs procenti no reģistrētajiem notikumiem, personu iesniegumiem un izsaukumiem ir bijuši saistīti ar izklaides vietu radīto troksni un visu reģistrēto notikumu, iesniegumu un izsaukumu kopumā šī proporcija nepārsniedz 0,5 procentus. Līdz ar to izklaides troksnis ir uzskatāms par nelielu problēmu, kuru pietiekami regulē spēkā esošie normatīvie akti.

4. Pieaicinātā persona – biedrība "Naktsmieru" – uzskata, ka valsts nav izpildījusi savu pozitīvo pienākumu, jo nav pieņēmusi tiesisko regulējumu, kas nodrošinātu personām pienācīgu aizsardzību pret izklaides troksni.

Iedzīvotāji dažādās pašvaldībās saskaras ar paaugstināta trokšņa problēmām, ko rada bāri, restorāni, klubi un to terases, kur regulāri notiek izklaides pasākumi ar mūzikas atskaņošanu, kā arī viesu nami un tādu telpu izīrētāji, kurās bieži tiek rīkoti saviesīgi pasākumi. Troksnis nav tikai vakara un nakts problēma – daudzi iedzīvotāji ar to saskaras arī tad, kad izklaides vietas gatavojas nakts

darbam, vai dienas koncertu norises laikā. Paaugstināts troksnis rada neērtības, traucē naktsmieru un rada kaitīgu ietekmi uz veselību.

Valsts nav pieņēmusi personu aizsardzībai nepieciešamo tiesisko regulējumu, bet spēkā esošais regulējums netiek piemērots pietiekami efektīvi. Līdzšinējie mēģinājumi izstrādāt atbilstošu tiesisko regulējumu ir beigušies bez konkrēta rezultāta. Administratīvo sodu likuma 11. pants nav uzskatāms par efektīvu risinājumu, jo iedzīvotājus joprojām traucē paaugstināts izklaides troksnis nakts laikā. Sodi tiek piemēroti reti, nelielā apmērā un nereti tikai vairākus mēnešus pēc pārkāpuma konstatēšanas. Lai panāktu soda piemērošanu, iedzīvotājiem jāvelta ievērojams laiks iesniegumu sagatavošanai, paskaidrojumu sniegšanai, pierādījumu apkopošanai un dalībai administratīvā pārkāpuma lietas izskatīšanā. Nereti administratīvā pārkāpuma lietas tiek izbeigtas noilguma dēļ. Vēršanās pie atbildīgajām institūcijām vairāku gadu garumā nav devusi praktisku rezultātu.

Biedrība ir identificējusi vairākus iespējamus risinājumus, kā personām varētu tikt nodrošināta aizsardzība pret izklaides troksni, un pat izstrādājusi likumprojektu. Biedrības ieskatā iedzīvotāju un komersantu intereses ir nevis savstarpēji pretstatāmas, bet gan līdzsvarojamas ar mērķi nodrošināt to, lai viena puse varētu baudīt naktsmieru, bet otra – īstenot izklaides pasākumus.

5. Pieaicinātā persona – biedrība “Latvijas Lielo pilsētu asociācija” – norāda, ka situācija ar izklaides troksni galvaspilsētā būtiski atšķiras no situācijas pārējās valstspilsētās. Citas valstspilsētas, izņemot Rīgu, nav identificējušas nozīmīgas problēmas ar tiesiskā regulējuma piemērošanu, un tajās trokšņa radītāji sadarbojas ar pašvaldībām, samazinot trokšņa līmeni. Savukārt Rīgas valstspilsētas administratīvajā teritorijā izklaides vietu skaits ir lielāks un izklaides trokšņa radītā kaitējuma novēršana ir apgrūtināta vai pat neiespējama. Biedrība vērs uzmanību arī uz to, ka pašvaldības policija, reaģējot uz sūdzībām, nevar noteikt izklaides trokšņa līmeni, jo Trokšņa pārvaldības noteikumi paredz, ka trokšņa mērījumus veic tikai akreditētas laboratorijas.

6. Pieaicinātā persona – biedrība “Latvijas Bāru asociācija” – uzskata, ka nepieciešams meklēt līdzsvaru starp iedzīvotāju vajadzību pēc miera un pilsētas ekonomisko un kultūras attīstību. Trokšņa mērījumiem jābūt objektīviem un

veiktiem ar sertificētiem mēraparātiem, nevis balstītiem subjektīvās izjūtās, jo skaņas uztvere katram cilvēkam ir atšķirīga. Attiecībā uz Rīgu biedrība norāda, ka Vecrīga jau gadsimtiem ilgi ir aktīvākā pilsētas sabiedriskās dzīves teritorija, tādēļ trokšņa vērtēšanai tajā jāpiemēro citāda pieeja nekā guļamrajonos. Ja dzīvojamā ēka tiek būvēta tur, kur jau ilgstoši darbojas izklaides vietas, tad attīstītājiem jāapzinās potenciālais trokšņa līmenis un jānodrošina atbilstoša skaņas izolācija. Savukārt izklaides vietām dzīvojamās apbūves tuvumā jānodrošina atbilstoša skaņas izolācija un jāveic trokšņa mazināšanas pasākumi.

7. Lietā ir pieprasīta un saņemta informācija no Saeimas, Ekonomikas ministrijas, Klimata un enerģētikas ministrijas, Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrijas, Veselības ministrijas, Tieslietu ministrijas, Veselības inspekcijas, Valsts policijas, Rīgas valstspilsētas pašvaldības policijas un SIA “Estonian, Latvian & Lithuanian Environment”.

Saeima, sniedzot atbildi uz informācijas pieprasījumu, ir norādījusi, ka likumā “Par piesārņojumu” lietotais jēdziens “troksnis” ietver arī izklaides troksni. Līdz ar to Ministru kabinets saskaņā ar šā likuma 18.¹ panta trešo daļu ir pilnvarots Trokšņa pārvaldības noteikumos regulēt arī izklaides trokšņa novērtēšanu un pārvaldību.

Veselības ministrija ir sniegusi informāciju, ka Trokšņa pārvaldības noteikumos paredzētā pieeja – trokšņa rādītāju kā gada vidējo rādītāju noteikšana – nav piemērota nepastāvīga izklaides trokšņa novērtēšanai. Arī Veselības inspekcija norāda, ka Trokšņa pārvaldības noteikumi nav uzskatāmi par pietiekami efektīviem, lai nodrošinātu izklaides trokšņa kontroli. Izklaides troksnis ir īpašs trokšņa veids ar nepastāvīgu un subjektīvu raksturu, tādēļ Trokšņa pārvaldības noteikumos paredzētās standartizētās trokšņa mērīšanas metodes nav efektīvas šā trokšņa novērtēšanai. Tāpat arī SIA “Estonian, Latvian & Lithuanian Environment” – akreditēta laboratorija, kas veic trokšņa mērījumus, – norādījusi, ka Trokšņa pārvaldības noteikumos paredzētie trokšņa rādītāji un robežlielumi nav piemērojami izklaides trokšņa novērtēšanai un šajos noteikumos nav ņemts vērā izklaides trokšņa īpašais raksturs, proti, tam raksturīgie zemas frekvences skaņas toņi.

Valsts policija un Rīgas valstspilsētas pašvaldības policija sniegusi skaidrojumu, kādēļ Administratīvo sodu likuma 11. pantā paredzētā pārkāpuma

pierādīšana izklaides trokšņa gadījumā ir problemātiska. Rīgas valstspilsētas pašvaldības policija arī norāda, ka piemērotie sodi ne vienmēr nodrošina pietiekamu atturošu iedarbību. Tieslietu ministrija uzskata, ka sodošā rakstura mehānismi paši par sevi nespēj nodrošināt efektīvu pamattiesību aizsardzību, tādēļ nepieciešami arī nekavējoties izpildāmi nesodoša rakstura administratīvi tiesiski līdzekļi.

Secinājumu daļa

8. Ministru kabinets lūdz izbeigt tiesvedību lietā, jo tajā ir strīds par apstrīdēto normu piemērošanu, nevis to satversmību. Sistēma personu aizsardzībai pret pārmērīgu izklaides troksni esot izveidota, taču pieteikumā identificētās problēmas ir saistītas ar procesuālo darbību veikšanu un sodu izpildes nodrošināšanu. Savukārt Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka personu aizsardzība pret pārmērīgu izklaides troksni netiek nodrošināta tiesiskā regulējuma nepilnību dēļ, jo izklaides troksnis normatīvajos tiesību aktos nav regulēts. To, vai strīds izskatāmajā lietā ir par apstrīdēto normu satversmību vai to piemērošanu, ir iespējams noskaidrot, tikai izskatot lietu pēc būtības.

Līdz ar to tiesvedība lietā nav izbeidzama.

9. Lietā apstrīdēta vairāku tiesību normu satversmība. Tāpēc Satversmes tiesai jānosaka efektīvākā pieeja šo normu satversmības vērtēšanai.

Trokšņa pārvaldības noteikumu 9. un 10. punkts regulē trokšņa rādītājus telpās, kārtību, kādā rādītājus piemēro, un novērtēšanas metodes. Noteikumu 11. punkts nosaka subjektu, kas veic trokšņa mērījumus. Savukārt 12. punkts regulē kompetenču sadalījumu trokšņa kontrolē.

Pieteikumā lūgts atzīt apstrīdētās normas par neatbilstošām Satversmes 96., 111. un 115. pantam tiktāl, ciktāl tās nenodrošina personas pienācīgu aizsardzību pret izklaides troksni. Pieteikuma iesniedzējs apstrīdēto normu satversmības jautājumu saista ar izklaides troksni, ko rada komersantu darbība tādās vietās kā, piemēram, naktsklubi, bāri, diskotēkas, izklaides vietu terases, viesu nami, un kas traucē personām baudīt mieru savā mājoklī. Pieteikuma iesniedzējs neapstrīd šo normu satversmību attiecībā uz citu veidu trokšņiem.

Troksni kā vienu no piesārņojuma veidiem regulē likums “Par piesārņojumu”. Šā likuma 1. panta pirmās daļas 12.¹ punktā ir definēts jēdziens “troksnis”, proti, gaisa vidē nevēlamas, traucējošas visu veidu skaņas, kas rada diskomfortu, ietekmē dzirdi un traucē akustisko saziņu. Ne likumā “Par piesārņojumu”, ne citos normatīvajos tiesību aktos nav definēts izklaides trokšņa jēdziens. Šis jēdziens nav definēts arī starptautiskajās un Eiropas Savienības tiesību normās. Pasaules Veselības organizācijas vides trokšņa vadlīnijās Eiropas reģionam izklaides troksnis skaidrots plaši – kā jebkāds troksnis, ko rada izklaides aktivitātes, piemēram, klubu, bāru un citu vietu, kur tiek atskaņota mūzika, darbība, sporta pasākumi, koncerti, fitnesa nodarbības (*sk.: World Health Organization, Environmental Noise Guidelines for the European Region, 2018. Pieejamas: who.int*). Tādēļ Satversmes tiesai jāprecizē, kā izskatāmajā lietā saprotams jēdziens “izklaides troksnis”.

No izskatāmās lietas materiāliem izriet, ka lietas dalībnieki, kā arī pieaicinātās personas un institūcijas, kas sniegušas informāciju, ar jēdzienu “izklaides troksnis” saprot troksni, kura avots ir izklaides aktivitātes, kas nav izsmeļoši uzskaitāmas, un kurš rodas komersanta darbības rezultātā, piemēram, naktsklubos, bāros, diskotēkās un šo vietu ārtelpās (terasēs), viesu namos. Izklaides trokšņa avoti ietver ne tikai mūzikas atskaņošanu, bet arī citus ar izklaidi saistītus trokšņus, piemēram, vakara vadītāju uzstāšanos, izmantojot mikrofonu, kā arī apmeklētāju sarunu un uzvedības radīto troksni (*sk. Veselības inspekcijas sniegto informāciju*).

Viens no izklaides trokšņa avotiem var būt arī publiski pasākumi, kuru netraucētu un drošu norisi regulē Publisko pasākumu likums. Trokšņa pārvaldības noteikumi (*sk. šo noteikumu 2.4. apakšpunktu*) neattiecas uz minētajā likumā noteiktajā kārtībā saskaņotajiem pasākumiem. Arī Pieteikuma iesniedzējs neapstrīd publisko pasākumu regulējumu. Tādēļ Satversmes tiesa izskatāmajā lietā nevērtēs izklaides troksni, ko rada Publisko pasākumu likumā regulēti publiski pasākumi.

Tādējādi izskatāmajā lietā ar jēdzienu “izklaides troksnis” saprotams tāds troksnis, kura avots ir izklaides aktivitātes un kurš rodas komersantu darbības rezultātā, piemēram, naktsklubos, bāros, diskotēkās un šo vietu ārtelpās (terasēs), viesu namos, izņemot Publisko pasākumu likumā regulētos publiskos pasākumos.

Apstrīdētās normas nosaka trokšņa rādītāju piemērošanu un novērtēšanas metodes, kā arī subjektus, kas mēra troksni un nodrošina trokšņa kontroli. Tādējādi apstrīdētās normas veido vienotu tiesisko regulējumu, kas nosaka trokšņa novērtēšanas kārtību un kontroli. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētās normas nenodrošina personas pienācīgu aizsardzību pret izklaides troksni.

Līdz ar to Satversmes tiesa vērtēs apstrīdēto normu kā vienota tiesiskā regulējuma, ciktāl tas nenodrošina personas pienācīgu aizsardzību pret izklaides troksni, satversmību.

10. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētās normas neatbilst Satversmes 96. pantā ietvertajām tiesībām uz mājokļa un privātās dzīves neaizskaramību, 111. pantā ietvertajām tiesībām uz veselības aizsardzību un 115. pantā ietvertajām tiesībām dzīvot labvēlīgā vidē.

10.1. Satversmes 96. pants nosaka: “Ikvienam ir tiesības uz privātās dzīves, mājokļa un korespondences neaizskaramību.”

Satversmes tiesa atzinusi, ka valstij ir pienākums veikt Satversmes 96. pantā ietverto pamattiesību nodrošināšanai nepieciešamās darbības (*sal. Satversmes tiesas 2011. gada 20. oktobra sprieduma lietā Nr. 2010-72-01 17.1. punkts*). Satversmes 96. pantā ir ietvertas personas tiesības uz savu privāto telpu un tiesības dzīvot pēc sava prāta, iespējami minimāli ciešot no citu personu iejaukšanās (*sk. Satversmes tiesas 2014. gada 7. jūlija sprieduma lietā Nr. 2013-17-01 29.1. punktu*).

Satversmes 96. panta saturs ir noskaidrojams kopsakarā ar Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 8. pantu, kas paredz ikviena tiesības uz savas privātās un ģimenes dzīves, mājokļa un sarakstes neaizskaramību, kā arī šā panta piemērošanas praksi. Eiropas Cilvēktiesību tiesa atzinusi, ka mājoklis parasti ir tā vieta, kur persona bauda savu privāto dzīvi. Personas tiesības uz mājokļa un privātās dzīves neaizskaramību ietver aizsardzību pret jebkāda veida iejaukšanos – gan fizisko, gan tādu, kas izpaužas kā troksnis, smakas, izmeši un citi traucējumi (*piemēram, Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2004. gada 16. novembra sprieduma lietā “Moreno Gómez v. Spain”, pieteikums Nr. 4143/02, 53. punkts*).

Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrā secināts arī tas, ka Konvencijas 8. pantā nostiprinātās tiesības ierobežo nevis jebkurš troksnis, bet gan tikai tāds

troksnis, kura radītais aizskārums sasniedz noteiktu minimālo smaguma pakāpi. Šīs pakāpes novērtējums ir relatīvs un atkarīgs no visiem lietas apstākļiem, tostarp trokšņa intensitātes un ilguma, tā fiziskās un psiholoģiskās ietekmes, vispārējā konteksta un attiecīgās vietas (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2011. gada 3. maija sprieduma lietā "Apanasewicz v. Poland", pieteikums Nr. 6854/07, 96. punktu un 2014. gada 9. septembra lēmuma lietā "Chiş v. Romania", pieteikums Nr. 55396/07, 31. punktu*).

Tātad Satversmes 96. pantā ietvertais valsts pienākums nodrošināt personas tiesības netraucēti baudīt privāto dzīvi savā mājoklī ietver arī aizsardzību pret pārmērīgu troksni, proti, tādu troksni, kura radītais aizskārums sasniedz minimālo smaguma pakāpi, arī pārmērīgu izklaides troksni.

10.2. Satversmes 111. pants nosaka: "Valsts aizsargā cilvēku veselību un garantē ikvienam medicīniskās palīdzības minimumu."

Valstij ir pienākums aizsargāt personas no citu personu darbību rezultātā radītas kaitīgas ietekmes uz veselību. Tāpat valstij jāveic konkrēti pasākumi, lai personas varētu īstenot savas tiesības uz veselību. Tiesības uz veselību aptver ne tikai savlaicīgu un atbilstošu veselības aprūpi, bet arī tiesības uz veselību veicinošiem faktoriem, tostarp uz veselīgiem vides apstākļiem (*sk. Satversmes tiesas 2017. gada 19. decembra sprieduma lietā Nr. 2017-02-03 16. punktu*). Troksnis ir vides piesārņojums, kas, izplatoties apkārtējā vidē un pārsniedzot minimālo smaguma pakāpi, kaitē cilvēka dzīves kvalitātei un veselībai (*sal. Satversmes tiesas 2009. gada 19. novembra sprieduma lietā Nr. 2009-09-03 16.2. punkts un 2017. gada 19. decembra sprieduma lietā Nr. 2017-02-03 16. punkts*).

Tādējādi Satversmes 111. pantā ir ietverts valsts pienākums nodrošināt personas tiesības uz veselīgiem vides apstākļiem, un tas aptver arī personas veselības aizsardzību pret pārmērīgu troksni, tostarp pārmērīgu izklaides troksni.

10.3. Satversmes 115. pants nosaka: "Valsts aizsargā ikviena tiesības dzīvot labvēlīgā vidē, sniedzot ziņas par vides stāvokli un rūpējoties par tās saglabāšanu un uzlabošanu."

Satversmes 115. pants uzliek valstij pienākumu izveidot un nodrošināt efektīvu vides aizsardzības sistēmu. Tiesības dzīvot labvēlīgā vidē nozīmē tiesības dzīvot vidē, kuras stāvoklis neapdraud personas veselību un labklājību (*sk. Satversmes tiesas 2024. gada 8. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2023-01-03*

17.1. punktu). Tās ietver arī tiesības uz veselīgiem vides apstākļiem, tostarp personas veselības aizsardzību pret vides piesārņojumu – troksni (*sal. Satversmes tiesas 2017. gada 19. decembra sprieduma lietā Nr. 2017-02-03 16. punkts*).

Tādējādi arī Satversmes 115. pantā ir ietverts valsts pienākums nodrošināt personas tiesības uz veselīgiem vides apstākļiem, tostarp personas veselības aizsardzību pret pārmērīgu troksni kā vides piesārņojumu, arī pārmērīgu izklaides troksni.

10.4. Secināms, ka valsts pozitīvais pienākums nodrošināt personu aizsardzību pret pārmērīgu troksni, tostarp pārmērīgu izklaides troksni, izriet no vairākām Satversmes normām – 96., 111. un 115. panta. Tādēļ apstrīdēto normu atbilstība šīm Satversmes normām vērtējama kopsakarā.

Līdz ar to Satversmes tiesa vērtēs apstrīdēto normu kā vienota tiesiskā regulējuma, ciktāl tas nenodrošina personas pienācīgu aizsardzību pret pārmērīgu izklaides troksni, atbilstību Satversmes 96., 111. un 115. pantam to kopsakarā.

11. Lai izvērtētu apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 96., 111. un 115. pantam, Satversmes tiesai jānoskaidro, vai valsts ir izpildījusi minētajās normās ietvērto pozitīvo pienākumu nodrošināt personas aizsardzību pret pārmērīgu izklaides troksni, proti, noregulējusi izklaides trokšņa novērtēšanu, kontroli un ar to saistītos atbildības jautājumus. Tādēļ Satversmes tiesai jāvērtē, vai: 1) valsts ir veikusi pasākumus personas aizsardzībai pret pārmērīgu izklaides troksni; 2) šie pasākumi ir veikti pienācīgi, proti, vai ir nodrošināts taisnīgs līdzsvars starp iesaistīto personu interesēm; 3) ir ievēroti Satversmē ietvertie vispārējie tiesību principi un citas Satversmes normas.

12. Ministru kabinets uzskata, ka valsts ir veikusi pasākumus personas aizsardzībai pret pārmērīgu izklaides troksni. Šajā sakarā Ministru kabinets norāda uz apstrīdētajām normām un citām Trokšņa pārvaldības noteikumu normām, Administratīvo sodu likuma 11. pantā paredzēto administratīvās atbildības noteikšanu par sabiedriskās kārtības traucēšanu, uz būvakustikas prasībām un mērķtiecīgu atbalstu daudzdzīvokļu māju energoefektivitātes paaugstināšanai. Pieteikuma iesniedzējs piekrīt, ka pasākumi personas aizsardzībai pret pārmērīgu izklaides troksni ir veikti, bet uzskata, ka tie nav veikti pienācīgi.

12.1. Trokšņa pārvaldības noteikumi, kas izdoti, pamatojoties uz likuma “Par piesārņojumu” 18.¹ panta trešo daļu, nosaka trokšņa rādītājus, to piemērošanas kārtību un novērtēšanas metodes, prasības un termiņus trokšņa kartēšanai, rīcības plāna trokšņa samazināšanai un trokšņa stratēģisko karšu izstrādei, vides trokšņa radīto kaitīgo seku novērtēšanas metodes. Noteikumu 9. un 10. punktā un pielikumos regulēta trokšņa rādītāju piemērošanas kārtība un novērtēšanas metodes, kā arī trokšņa robežlielumi atkarībā no apbūves teritorijas izmantošanas veida vai telpas lietošanas funkcijas un diennakts daļas. Noteikumu 11. un 12. punkts paredz akreditētas laboratorijas kompetenci veikt trokšņa mērījumus, kā arī Veselības inspekcijas kompetenci kontrolēt saimnieciskās darbības, iekārtu vai satiksmes radītā trokšņa robežlielumu ievērošanu.

Tātad Trokšņa pārvaldības noteikumi regulē trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtību, kā arī nosaka kompetento institūciju pienākumus trokšņa mērīšanā un kontrolē.

12.2. Trokšņa pārvaldības noteikumu 12. punkts paredz pašvaldības kompetenci kontrolēt troksni, kas saistīts ar mūzikas atskaņošanu un citiem sabiedriskās kārtības traucējumiem. Lietas izskatīšanas laikā tika pieņemti un 2026. gada 28. martā stājās spēkā grozījumi likuma “Par piesārņojumu” 18.¹ pantā. Tas tika papildināts ar piekto daļu, kas paredz, ka pašvaldība savā administratīvajā teritorijā gādā par cilvēku aizsardzību pret nevēlamu vai kaitīgu troksni, kas rodas dažādu pasākumu laikā (izņemot treniņšaušanu, šaušanas sacensības un medības), izklaides vietās un izklaides darbību rezultātā. Pašvaldība var izdot saistošos noteikumus, kuros paredz: 1) pašvaldības atļauju izsniegšanu gadījumos, kad pasākumu laikā, izklaides vietās un izklaides darbību rezultātā tiks radīts troksnis; 2) prasības un kārtību skaņu pastiprinošu iekārtu izmantošanai, kā arī to, kā tiek uzraudzīta šo prasību un kārtības ievērošana; 3) prasības attiecībā uz skaņas izolāciju, kā arī to, kā tiek uzraudzīta šo prasību ievērošana; 4) institūcijas, kas ir tiesīgas kontrolēt attiecīgo pašvaldības saistošo noteikumu izpildi.

Tādējādi ar grozījumiem likumā “Par piesārņojumu” pašvaldību kompetence ir paplašināta, piešķirot tām tiesības ar saistošajiem noteikumiem regulēt un uzraudzīt troksni, kas rodas pasākumu laikā, izklaides vietās un izklaides vietu darbības rezultātā. Šobrīd neviena pašvaldība attiecīgus saistošos noteikumus vēl nav izdevusi.

12.3. Viens no izklaides trokšņa avotiem var būt ielu tirdzniecība. Ministru kabineta 2010. gada 12. maija noteikumi Nr. 440 “Noteikumi par tirdzniecības veidiem, kas saskaņojami ar pašvaldību, un tirdzniecības organizēšanas kārtību” (turpmāk – Tirdzniecības noteikumi) paredz, ka ielu tirdzniecība – preču pārdošana pašvaldības iekārtotās vai ar pašvaldību saskaņotās publiskās vietās, proti, jebkurā vietā ārpus ēkas un pastāvīgās tirdzniecības vietas, kura neatkarīgi no īpašuma formas ir pieejama patērētājiem, – ir saskaņojama ar pašvaldību. Pašvaldība ir tiesīga noteikt tirdzniecības dalībnieka un tirdzniecības organizatora pienākumus kārtības nodrošināšanā un tā kontrolē un pārrauga kārtību ielu tirdzniecības vietās (*sk. šo noteikumu 2.1., 2.4, 3., 8.2. un 14.4. apakšpunktu*). Vairākas pašvaldības ir izdevušas saistošos noteikumus par ielu tirdzniecību. Piemēram, Rīgas dome 2024. gada 28. jūnijā ir izdevusi saistošos noteikumus Nr. RD-24-286-sn “Par kārtību, kādā tiek saskaņota un organizēta ielu tirdzniecība”, kuros noteikta tirdzniecības dalībnieka atbildība par skaņu pastiprinošu iekārtu vai mūzikas instrumentu izmantošanu sabiedriskās ēdināšanas pakalpojumu sniegšanas vietās tā, lai to radītais troksnis netraucētu apkārtējo iedzīvotāju mieru.

Tādējādi Tirdzniecības noteikumi un attiecīgie pašvaldību saistošie noteikumi regulē ielu tirdzniecības – viena no izklaides trokšņa avotiem – organizēšanas kārtību.

12.4. Lai veidotu cilvēkam labvēlīgu akustisko (skaņas) vidi ēkās un apbūvē kopumā, Ministru kabinets, pamatojoties uz Būvniecības likumā ietverto pilnvarojumu, 2015. gada 16. jūnijā ir izdevis noteikumus Nr. 312 “Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 016-15 “Būvakustika”” (turpmāk – Būvakustikas noteikumi), kuros ir noteikti būvakustiskie pasākumi. Būvakustiskie pasākumi ietver prettrokšņa pasākumus – apbūves akustiku, tehnisko iekārtu (inženieriekārtu) radīto trokšņu samazināšanu un skaņas izolāciju. To mērķis ir nepieļaut trokšņa līmeņa robežlielumu pārsniegšanu telpās un apbūves teritorijā (*sk. šo noteikumu 8. un 9. punktu*).

Tādējādi Būvakustikas noteikumos paredzētie būvakustiskie pasākumi ir vērsti uz trokšņa izplatības ierobežošanu un var mazināt izklaides trokšņa ietekmi uz personu.

12.5. Administratīvo sodu likuma 11. pantā paredzēta administratīvā atbildība, pie kuras fiziskās un juridiskās personas var tikt sauktas par sabiedriskās kārtības traucēšanu, proti, vispārpieņemto uzvedības normu pārkāpšanu un

personas miera, iestādes, komersanta vai citas institūcijas darba traucēšanu vai savas un citu personu drošības apdraudēšanu. No lietas materiāliem izriet, ka Valsts policija un pašvaldības policija, pamatojoties uz minēto normu, sauc personas pie administratīvās atbildības arī pārmērīga izklaides trokšņa gadījumos (*sk. Valsts policijas un Rīgas valstspilsētas pašvaldības policijas sniegto informāciju*).

Tādējādi Administratīvo sodu likuma 11. pantā paredzētā administratīvā atbildība attiecas arī uz gadījumiem, kad sabiedriskā kārtība tiek traucēta ar pārmērīgu izklaides troksni.

12.6. Apkopojot iepriekš minēto, secināms, ka gan likumā “Par piesārņojumu”, gan citos normatīvajos tiesību aktos ir paredzētas normas, kas dažādos aspektos ietver personu aizsardzību pret pārmērīgu izklaides troksni. Saeima ar grozījumiem likumā “Par piesārņojumu”, kuri stājās spēkā 2026. gada 28. martā, ir piešķīrusi pašvaldībām tiesības izdot saistošos noteikumus, lai gādātu par personu aizsardzību pret nevēlamu vai kaitīgu troksni, kas rodas dažādu pasākumu laikā, izklaides vietās un izklaides darbību rezultātā. Turklāt vairākos normatīvajos tiesību aktos, kas primāri regulē citus jautājumus, ir ietverti risinājumi, kuri atsevišķos aspektos ir vērsti uz personas aizsardzību arī pret pārmērīgu izklaides troksni. Proti, valsts ir noteikusi trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtību, noregulējusi ielu tirdzniecības organizēšanas kārtību, paredzējusi būvakustiskos pasākumus, kas ietver arī prettrokšņa risinājumus, kā arī noteikusi administratīvo atbildību par sabiedriskās kārtības traucēšanu.

Līdz ar to valsts ir veikusi pasākumus, kas ietver personu aizsardzību pret pārmērīgu izklaides troksni.

13. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka pasākumi personas aizsardzībai pret pārmērīgu izklaides troksni nav veikti pienācīgi. Trokšņa pārvaldības noteikumu 9., 10. un 11. punktā paredzētie aizsardzības mehānismi nav piemērojami izklaides troksnim, bet gan, piemēram, satiksmes radītam troksnim. Pieteikuma iesniedzējs, raksturojot tiesisko regulējumu pieteikuma iesniegšanas brīdī, norāda: lai arī šo noteikumu 12. punktā ar mūzikas atskaņošanu un citu ar sabiedrisko kārtību saistīto trokšņu kontrole nodota pašvaldībām, Trokšņa pārvaldības noteikumi neparedz konkrētu pasākumu, tostarp preventīvu, ieviešanu un tādējādi nenodrošina pašvaldībām līdzekļus pilnvērtīgai pamattiesību aizsardzībai. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka, piemērojot vienīgi Administratīvo sodu likuma

11. pantā paredzēto administratīvo atbildību par sabiedriskās kārtības traucēšanu, nav iespējams nodrošināt efektīvu aizskarto pamattiesību aizsardzību, jo komersanti samaksā sodu un turpina darbību bez jebkādiem šķēršļiem. Arī Valsts policija, Rīgas valstspilsētas pašvaldības policija, biedrība “Naktsmieru”, biedrība “Latvijas Lielo pilsētu asociācija” un akreditēta laboratorija, kas veic trokšņa mērījumus, SIA “Estonian, Latvian & Lithuanian Environment” uzskata, ka tiesiskais regulējums nenodrošināja pilnvērtīgu pamattiesību aizsardzību un taisnīgu līdzsvaru starp personu un komersantu interesēm.

Savukārt Ministru kabinets uzskata, ka valsts pozitīvais pienākums izklaides trokšņa jomā ir izpildīts pienācīgi. Trokšņa pārvaldības noteikumos ietvertā pieeja, atbilstoši kurai nav noteikti robežlielumi konkrētiem trokšņa avotiem, bet ir izvirzītas noteiktas uz troksni attiecinātas vides kvalitātes prasības atkarībā no apbūves teritorijas izmantošanas veida, ļauj elastīgi un mērķtiecīgi īstenot trokšņa kontroli, ņemot vērā vietējās teritorijas specifiku un izmantošanas intensitāti. Pamatojoties uz Administratīvo sodu likuma 11. pantu, policija pārbauda sūdzības par trokšņošanu, pārkāpumu gadījumā tos nekavējoties novērš, ierodoties notikuma vietā un veicot procesuālās darbības, kā arī patrolē un tādējādi nodrošina prevenciju. Ekonomikas ministrija un Klimata un Enerģētikas ministrija pievienojas Ministru kabineta viedoklim.

13.1. Mūzikas atskaņošana un citi ar izklaidi saistīti trokšņi ir būtiski izklaides aktivitāšu norisei un attiecīgo komercdarbības veidu īstenošanai, un izklaide vispār ir nozīmīga kultūras, ekonomikas un tūrisma sastāvdaļa. Biedrība “Latvijas Bāru asociācija” un Rīgas valstspilsētas pašvaldība norāda, ka izklaide ir sevišķi būtiska kultūras, ekonomikas un tūrisma daļa noteiktās teritorijās, piemēram, Vecrīgā, kas jau gadsimtiem ir pilsētas aktīvākā sabiedriskās dzīves norises vieta, kura pulcē arī tūristus. Savukārt personām, kas nevēlas tikt pakļautas pārmērīga izklaides trokšņa iedarbībai, šāds troksnis var kļūt par traucēkli privātās dzīves baudīšanai savā mājoklī un negatīvi ietekmēt veselību.

Izklaides troksnis no citiem trokšņiem atšķiras ar to, kas tas nav fona troksnis, pie kura sabiedrība ikdienā jau ir pieradusi. Izklaides troksnis ir mainīgs un impulsvēdīgs, to raksturo arī zemfrekvences komponentes, kurām piemīt tālāka izplatība. Izklaides trokšņa ietekme uz veselību ir daudzpusīga – fizioloģiska, psiholoģiska un sociāla. Fizioloģiskā ietekme izpaužas kā smadzeņu aktivitātes un hormonālas reakcijas, jo izklaides troksnis ir stresa faktors, kas

ķermenim liek nepārtraukti reaģēt. Tas ietekmē daudzas organisma sistēmas, īpaši sirds un asinsvadu sistēmu, kurai ir būtiska nozīme dzīves ilguma aspektā. Psiholoģiskā ietekme izpaužas kā nespēja atpūsties un nomierināties. Savukārt sociālā ietekme skar sabiedrību kopumā – neizgulējušies cilvēki ir mazāk apmierināti, tiek ietekmēta ikdienas dzīve (*sk. Tiesībsarga biroja veidoto interviju ar Rīgas Stradiņa universitātes profesoru Dr. med. Ivaru Vanadziņu par trokšņu ietekmi uz veselību. Pieejama: tiesibsargs.lv*).

Līdz ar to Satversmes tiesa pārbaudīs, vai valsts ir nodrošinājusi taisnīgu līdzsvaru starp to personu, kuras nevēlas tikt pakļautas pārmērīga izklaides trokšņa iedarbībai, tiesībām netraucēti baudīt privāto dzīvi savā mājoklī, tiesībām uz veselību un tiesībām dzīvot labvēlīgā vidē, no vienas puses, un komersantu un izklaides aktivitāšu apmeklētāju interesēm, no otras puses.

13.2. Apstrīdētās normas un citas Trokšņa pārvaldības noteikumu normas paredz trokšņa robežlielumus un to novērtēšanas kārtību, kā arī kompetento institūciju pienākumus trokšņa mērīšanā un kontrolē.

Trokšņa pārvaldības noteikumos ir transponēta Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 25. jūnija direktīva 2002/49/EK par vides trokšņa novērtēšanu un pārvaldību. Izklaides troksnis neietilpst šīs direktīvas darbības jomā (*sk. direktīvas 2. pantu un, piemēram, Eiropas Komisijas 2024. gada 19. februāra vēstuli “Jūsu jautājums par vides trokšņa definīciju direktīvā 2002/49/EK”*). Pieejama: *naktsmierurigai.org*). Kā norādīts Trokšņa pārvaldības noteikumu anotācijā, arī Ministru kabinets, izdodot šos noteikumus, neesot atradis risinājumu izklaides vietu (bāri, kafejnīcas, klubi u. c.) radītā trokšņa kontrolei un tie vēl tiekot meklēti (*sk. Ministru kabineta noteikumu projekta “Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība” anotāciju*). Pieejama: *mk.gov.lv*). Trokšņa pārvaldības noteikumu 9., 10. un 12. punkts kopš to izdošanas nav grozīti, bet 11. punktā precizēts, kādas laboratorijas veic trokšņa mērījumus. Arī citas Trokšņa pārvaldības noteikumu normas nav papildinātas ar izklaides trokšņa regulējumu.

Trokšņa pārvaldības noteikumi regulē gada vidējo trokšņa rādītāju izmantošanu noteiktiem diennakts periodiem – dienai, vakaram un naktij. Tādēļ tie ir piemēroti troksnim ar pastāvīgu raksturu, piemēram, satiksmes vai rūpnieciskās darbības rezultātā radītam troksnim, bet ne izklaides troksnim, kas ir nepastāvīgs un periodiski – īpaši naktīs vai brīvdienās – traucējošs mainīga līmeņa troksnis. Ja izklaides troksni vērtē, izmantojot gada vidējo trokšņa rādītāju, tad vairumā

gadījumu pieļaujamais trokšņa līmenis netiek pārsniegts. Pārsniegums varētu būt konstatējams tikai specifiskās vietās, kur atrodas vairāki izklaides trokšņa avoti, kas troksni rada gandrīz katru dienu. Rādītājs, kas nosakāms kā vidējā vērtība attiecīgajā diennakts daļā, var nebūt piemērots būtisku, bet īslaicīgu traucējumu identificēšanai. Atbilstoši Trokšņa pārvaldības noteikumiem nakts periods ilgst no plkst. 23.00 līdz 7.00, bet liela daļa izklaides aktivitāšu notiek tieši pirmajās nakts stundās un tādēļ nakts periodā pieļaujamais vidējais trokšņa rādītājs var netikt pārsniegts (*sk. Veselības ministrijas, Veselības inspekcijas un SIA "Estonian, Latvian & Lithuanian Environment" sniegto informāciju*). Turklāt Trokšņa pārvaldības noteikumi nerisina izklaides trokšņiem raksturīgo jautājumu par zemfrekvences skaņas toņiem. Šāda veida skaņu iespējams novērtēt tikai ar specifiskiem mērījumiem, un tā pēc savas kaitīgās iedarbības atšķiras no citiem trokšņa veidiem, jo zemfrekvences troksnis izplatās tālāk un cilvēka organismu ietekmē intensīvāk (*sk. SIA "Estonian, Latvian & Lithuanian Environment" sniegto informāciju*). Tādējādi Trokšņa pārvaldības noteikumos paredzētā trokšņa novērtēšanas kārtība nav piemērota efektīvai izklaides trokšņa novērtēšanai.

Trokšņa pārvaldības noteikumu 11. punkts paredz, ka troksni mēra akreditētas laboratorijas, tomēr policija nevar tās piesaistīt šīs funkcijas veikšanai izklaides trokšņa gadījumā. Laboratorijas izsaukšana uz notikuma vietu pēc būtības nav iespējama, jo policijai uz izsaukumu jāreaģē nekavējoties, bet trokšņa mērīšana ir ilgstošs process, kas prasa sagatavošanos (*sk. Rīgas valstspilsētas pašvaldības policijas un SIA "Estonian, Latvian & Lithuanian Environment" sniegto informāciju, kā arī biedrības "Latvijas Lielo pilsētu asociācija" viedoklim pievienoto Rīgas valstspilsētas pašvaldības vēstuli*). Trokšņa pārvaldības noteikumos paredzētā trokšņa mērīšanas kārtība nav piemērota izklaides trokšņa mērīšanai.

Secināms, ka apstrīdētās normas un citas Trokšņa pārvaldības noteikumu normas pēc būtības nav piemērotas izklaides troksnim. Tās nenodrošina pienācīgu personu aizsardzību pret pārmērīgu izklaides troksni.

Tā kā izskatāmajā lietā vērtējams tas, vai valsts ir izpildījusi tai no Satversmes 96., 111. un 115. panta izrietošo pozitīvo pienākumu, Satversmes tiesai, ievērojot prasījuma robežas, jāpārbauda arī tas, vai citas tiesību normas, kas lietā nav apstrīdētas, bet aptver atsevišķus ar izklaides troksni saistītus aspektus,

tiesību sistēmā kopumā nodrošina personu pienācīgu aizsardzību pret pārmērīgu izklaides troksni.

13.3. Likuma “Par piesārņojumu” 18.¹ panta trešā daļa paredz, ka Ministru kabinets nosaka trokšņa rādītājus, to piemērošanas kārtību un novērtēšanas metodes. Saeima norāda, ka šī norma paredz pilnvarojumu Ministru kabinetam izdot noteikumus arī attiecībā uz izklaides troksni. Savukārt 2026. gada 28. martā ir stājusies spēkā likuma “Par piesārņojumu” 18.¹ panta piektā daļa, kas pašvaldībām liek gādāt par personas aizsardzību pret nevēlamu vai kaitīgu troksni, kurš rodas dažādu pasākumu laikā, izklaides vietās un izklaides darbību rezultātā, un piešķir tiesības saistošajos noteikumos paredzēt pašvaldības atļaujas, kā arī prasības skaņu pastiprinošo iekārtu izmantošanai un skaņas izolācijai. Tādējādi likumā “Par piesārņojumu” ir paredzēts, ka ar izklaides troksni saistītus jautājumus regulē gan Ministru kabinets, gan pašvaldības.

13.3.1. Atbilstoši varas dalīšanas principam un parlamenta virsvadības principam parlamentārajā demokrātijā parlamentam ir augstāka demokrātiskās leģitimitātes pakāpe nekā Ministru kabinetam, pašvaldībām vai citām valsts institūcijām (*sal. Satversmes tiesas 2020. gada 16. jūlija sprieduma lietā Nr. 2019-25-03 16. punkts*). Pamattiesību aizsardzībai, ievērošanai vai īstenošanai būtiski lēmumi jāpieņem likumdevējam (*sk. Satversmes tiesas 2020. gada 25. jūnija sprieduma lietā Nr. 2019-24-03 20. punkts*). Likumdevējam likumdošanas procesā jāizlemj svarīgākie jautājumi, savukārt detalizētāku noteikumu un likuma ieviešanai nepieciešamo tehnisko normu izstrādāšanai tas var pilnvarot Ministru kabinetu, pašvaldības vai citas valsts institūcijas (*sal. Satversmes tiesas 2020. gada 20. marta sprieduma lietā Nr. 2019-10-0103 25.3.1. punkts un 2020. gada 25. jūnija sprieduma lietā Nr. 2019-24-03 19.1. punkts*).

Izklaides troksnis ir viens no piesārņojuma veidiem, un tāpat kā citi likumā “Par piesārņojumu” regulētie trokšņi un cita veida piesārņojums var būtiski ierobežot personas pamattiesības. Izklaides trokšņa regulējumā ir līdzsvarojamas, no vienas puses, personas tiesības netraucēti baudīt privāto dzīvi savā mājoklī, tiesības uz veselības aizsardzību un tiesības dzīvot labvēlīgā vidē. Savukārt, no otras puses, jāņem vērā komersantu tiesības uz īpašumu un izklaides aktivitāšu apmeklētāju intereses, kuras ietilpst sabiedrībai nozīmīgu interešu – ekonomikas, kultūras un tūrisma – tvērumā. Šo atšķirīgo pamattiesību un interešu līdzsvarošana

ir sabiedrībai nozīmīgs jautājums. Proti, izklaides trokšņa novērtēšana, kontrole un ar to saistītā atbildība – tostarp kritēriji pārmērīga trokšņa noteikšanai un personas pamattiesību ierobežojuma izvērtēšanai, kontroles procesa ietvars un efektīva atbildības veida, subjekta un piemērotāja noteikšana – ir tik būtiski pamattiesību aizsardzības jautājumi, ka to pamatprincipi jānosaka pašam likumdevējam, kas pēc tam var pilnvarot Ministru kabinetu vai citas valsts institūcijas izstrādāt detalizētākus noteikumus un likuma piemērošanai nepieciešamās tehniskās normas.

13.3.2. Likumā “Par piesārņojumu” ir noteikta jēdziena “troksnis” definīcija, kuras tvērumā iekļaujas arī izklaides troksnis. Saeima šajā likumā ir pārņēmusi Eiropas Savienības tiesību normas par satiksmes trokšņa un trokšņa, kas rodas rūpnieciskās darbības rezultātā, novērtēšanu un pārvaldību, proti, Saeima ar šo likumu ir ieviesusi Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 25. jūnija direktīvu 2002/49/EK par vides trokšņa novērtēšanu un pārvaldību.

Taču izklaides troksnis Eiropas Savienības līmenī nav regulēts un ir palicis dalībvalstu kompetencē. No lietas materiāliem, Ekonomikas ministrijas sagatavotajiem normatīvo tiesību aktu grozījumu projektiem, kā arī citu valstu tiesiskā regulējuma izriet, ka iespējamie izklaides trokšņa regulēšanas risinājumi var būt dažādi. Tie var paredzēt jaunus pienākumus gan trokšņa radītājam, gan valstij un ietvert gan administratīvi tiesiskus līdzekļus, gan administratīvo atbildību (*piemēram, Tieslietu ministrijas sniegtā informācija, noteikumu Nr. 25-TA-458 “Grozījumi Ministru kabineta 2014. gada 7. janvāra noteikumos Nr. 16 “Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība”” projekts, likumprojekts Nr. 25-TA-461 “Grozījumi Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likumā”, likumprojekts Nr. 25-TA-459 “Grozījumi likumā “Par piesārņojumu”. Pieejami: tapportals.mk.gov.lv; sk. arī Ekonomikas ministrijas 2023. gada 13. decembra vēstuli Ministru prezidentei “Par izklaides vietu radītā paaugstinātā trokšņa ierobežošanu”*).

Saeima, likuma “Par piesārņojumu” 18.¹ panta trešajā un piektajā daļā nosakot, ka izklaides troksni regulē Ministru kabinets un pašvaldības, nav izlēmusi būtiskākos jautājumus par kritērijiem, pēc kuriem varētu secināt, ka izklaides troksnis ir pārmērīgs un nesamērīgi ierobežo personas pamattiesības, kā arī būtiskākos jautājumus par kontroles procesa ietvaru un atbildības veidu, subjektu un piemērotāju. Tāpat nav izvērtēti iespējamie administratīvi tiesiskie līdzekļi un

to piemērošanas sekas attiecībā uz komersantu pamattiesībām un ekonomikas, kultūras un tūrisma interesēm. Nav noregulēts arī tas, vai un kā pamattiesību aizsardzība tiks nodrošināta pašvaldībās, kuras neizdos attiecīgus saistošos noteikumus.

Tādējādi secināms, ka Saeima nav pati izlēmusi būtiskos pamattiesību ierobežošanas elementus, proti, izklaides trokšņa novērtēšanas, kontroles un ar to saistītās atbildības pamatprincipus, bet ir atstājusi šo jautājumu izlemšanu Ministru kabineta un pašvaldību ziņā. Tāpēc nav uzskatāms, ka Ministru kabinets un pašvaldības būtu atbilstoši pilnvarotas, pamatojoties uz likuma "Par piesārņojumu" 18.¹ panta trešo un piekto daļu, izdot normatīvos tiesību aktus, kas noteiktu izklaides trokšņa novērtēšanu, kontroli un ar to saistīto atbildību. Tātad likuma "Par piesārņojumu" 18.¹ panta trešā un piektā daļa nenodrošina pienācīgu personu aizsardzību pret pārmērīgu izklaides troksni.

13.4. Atsevišķi jautājumi, kas saistīti ar personas aizsardzību pret pārmērīgu izklaides troksni, ir regulēti Tirdzniecības noteikumos un Būvakustikas noteikumos.

Tirdzniecības noteikumos paredzētā tirdzniecības organizēšanas kārtība attiecas vienīgi uz ielu tirdzniecību, bet tā ir tikai viens no izklaides trokšņa avotiem. Turklāt šie noteikumi regulē ielu tirdzniecības organizēšanas kārtību, bet ne izklaides trokšņa novērtēšanu, kontroli un ar to saistītos atbildības jautājumus. Tādējādi Tirdzniecības noteikumu ietekme uz izklaides trokšņa regulēšanu ir ierobežota.

Būvakustikas noteikumos paredzētie būvakustikas pasākumi ir noteikti un attiecas uz visām publiskām un dzīvojamām ēkām, proti, šie noteikumi nerisina specifiskus jautājumus par traucējumiem, ko mūzikas atskaņošana telpā var radīt ārējā vidē vai citās ēkās esošās telpās (*sk. SIA "Estonian, Latvian & Lithuanian Environment" sniegto informāciju*). Būvakustikas noteikumos paredzēto skaņas izolācijas pasākumu īstenošanā ņem vērā Trokšņa pārvaldības noteikumos noteiktās trokšņa robežlielumu vērtības (*sk. Būvakustikas noteikumu 35. un 41. punktu*), taču, kā jau tika atzīts šā sprieduma 13.2. apakšpunktā, Trokšņa pārvaldības noteikumi pēc būtības nav piemērojami izklaides troksnim. Turklāt Būvakustikas noteikumi nav attiecināmi uz ekspluatācijā jau nodotām ēkām (*sk. Būvniecības likuma 9.¹ panta otro daļu*). Tātad arī Būvakustikas noteikumu ietekme uz izklaides trokšņa regulēšanu ir ierobežota.

Līdz ar to atsevišķos gadījumos Tirdzniecības noteikumos un Būvaktikas noteikumos ietvertais regulējums var veicināt personas aizsardzību pret pārmērīgu izklaides troksni, taču šie noteikumi nenodrošina tādu aizsardzību, kāda nepieciešama valsts pozitīvā pienākuma izpildei.

13.5. Administratīvo sodu likuma 11. pantā ir paredzēta administratīvā atbildība par sabiedriskās kārtības traucēšanu, par ko var tikt uzskatīts arī pārmērīgs izklaides troksnis. Pašlaik personas pret pārmērīgu izklaides troksni tiek aizsargātas, galvenokārt piemērojot šo normu.

13.5.1. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka Administratīvo sodu likuma 11. pants nenodrošina efektīvu personai Satversmes 96., 111. un 115. pantā garantēto pamattiesību aizsardzību, ņemot vērā ierobežotās iespējas iegūt pierādījumus. Savukārt Ministru kabinets uzskata, ka Pieteikuma iesniedzēja identificētās problēmas ir saistītas ar šīs normas piemērošanu, nevis tiesiskā regulējuma trūkumu.

Satversmes tiesai, vērtējot, vai pasākumi personas aizsardzībai pret pārmērīgu izklaides troksni ir veikti pienācīgi, jāpārbauda, vai Administratīvo sodu likuma 11. pants nodrošina efektīvu pamattiesību aizsardzību. Arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa lietā par troksni, ko radīja bāri, krogi un diskotēkas, ir atzinusi, ka tiesību uz mājokļa un privātās dzīves neaizskaramību nodrošināšanai nepietiek ar to vien, ka pastāv tiesiskais regulējums. Proti, ar sankciju esību vien ir par maz, ja tās netiek piemērotas savlaicīgi un efektīvi. Tiesa šajā lietā konstatēja Konvencijas 8. panta pārkāpumu apstākļos, kad valsts bija veikusi vairākus pasākumus trokšņa ierobežošanai un pat panākusi sūdzību skaita samazinājumu, taču pārmērīga trokšņošana un personas mājokļa un privātās dzīves aizskārums turpinājās (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2018. gada 16. janvāra sprieduma lietā "Cuenca Zarzoso v. Spain", pieteikums Nr. 23383/12, 50.–54. punktu*).

Valsts policija un vairāku pašvaldību policijas sniegušas informāciju, ka Administratīvo sodu likuma 11. pants nenodrošina pienācīgu personas aizsardzību pret pārmērīgu izklaides troksni. Šajā normā paredzētās administratīvās atbildības piemērošana par pārmērīga izklaides trokšņa radīšanu ir apgrūtināta (*sk. Valsts policijas un Rīgas valstspilsētas pašvaldības policijas sniegto informāciju, kā arī Ministru kabineta atbildes rakstam pievienoto Ogres novada pašvaldības policijas un Jēkabpils novada pašvaldības policijas vēstuli*). Lai gan pierādīšanas pienākums ir policijai, sabiedriskās kārtības traucējuma pierādīšana faktiski nav

iespējama bez iedzīvotāju aktīvas iesaistes (*sk. pieteikumam pievienoto Rīgas valstspilsētas pašvaldības policijas vēstuli*). Arī biedrība “Naktsmieru” norāda, ka iedzīvotājiem nākas daudzas stundas veltīt tam, lai sagatavotu iesniegumus, sniegtu paskaidrojumus, apkopotu pierādījumus, tostarp nakts laikā. Valsts policija un Rīgas valstspilsētas pašvaldības policija informē, ka īpaši sarežģīti pierādīt pārkāpumu ir gadījumos, kad trokšņošana pārtraukta īsi pirms policijas ierašanās vai kad vairākas izklaides vietas atrodas vienuviet un ir grūti noteikt, kurā vietā radītais troksnis ir vistraucējošākais un tāds, par kuru būtu piemērojama administratīvā atbildība.

Pat ja Administratīvo sodu likuma 11. pantā paredzēto pārkāpumu izdodas pierādīt, Rīgas valstspilsētas pašvaldība ir konstatējusi, ka administratīvais sods ne vienmēr rada pietiekamu atturošu iedarbību. Proti, pašvaldība norāda uz gadījumiem, kad konkrētiem komersantiem naudas sodi ir piemēroti jau vairākkārt, bet netiek samaksāti un komercsabiedrība tiek likvidēta. Arī Daugavpils valstspilsētas pašvaldība konstatējusi, ka juridiskās personas naudas sodus nemaksā, komercsabiedrības tiek likvidētas un turpmākai darbībai tiek reģistrētas jaunas komercsabiedrības (*sk. Ministru kabineta atbildes rakstam pievienoto Daugavpils valstspilsētas pašvaldības vēstuli*).

Administratīvo sodu likuma 11. panta piemērošanas problēmas apspriestas arī Saeimas Juridiskās komisijas 2024. gada 20. februāra sēdē. Tajā piedalījās Iekšlietu ministrijas, Ekonomikas ministrijas, Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrijas, Tieslietu ministrijas, Ģenerālprokuratūras, Valsts policijas, Rīgas valstspilsētas pašvaldības policijas un nevalstisko organizāciju pārstāvji un vienprātīgi tika secināts, ka, neraugoties uz Administratīvo sodu likuma 11. pantā jau paredzēto administratīvo atbildību, problēmas risināšanai ir nepieciešami grozījumi normatīvajos tiesību aktos (*sk. Saeimas Juridiskās komisijas 2024. gada 20. februāra sēdes audioierakstu. Pieejams: saeima.lv, un pieteikumam pievienoto Juridiskās komisijas 2024. gada 22. februāra vēstuli*).

Secināms, ka personas saukšana pie administratīvās atbildības par pārmērīga izklaides trokšņa radīšanu uz Administratīvo sodu likuma 11. panta pamata ir apgrūtināta un piemērotie sodi var nerasniegt mērķi atturēt pārkāpumu izdarījušo personu un citas personas no turpmāku pārkāpumu izdarīšanas. Lai gan Administratīvo sodu likuma 11. pants var veicināt personu aizsardzību pret pārmērīgu izklaides troksni, tas nenodrošina efektīvu aizsardzību. Satversmes tiesa

negūst pārliecību, ka pienācīgu pamattiesību aizsardzību varētu nodrošināt ar Administratīvo sodu likuma 11. panta piemērošanu, neveicot izmaiņas tiesiskajā regulējumā. Proti, iemesls nepienācīgai pamattiesību aizsardzībai ir trūkumi tiesiskajā regulējumā, nevis Administratīvo sodu likuma 11. panta piemērošana.

13.5.2. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka tikai ar sodoša rakstura mehānismiem vien nav iespējams nodrošināt efektīvu aizskarto pamattiesību aizsardzību izklaides trokšņa gadījumos un ir nepieciešami arī regulatīvi noteikumi.

Saeimas sēdē, kurā tika apspriesti 2023. gada grozījumi Administratīvo sodu likuma 11. pantā, ar kuriem administratīvā atbildība tika attiecināta arī uz juridiskajām personām, tika atzīmēts, ka “problēma ir daudz komplicētāka” (sk. 14. Saeimas 2023. gada 11. maija sēdes stenogrammu. Pieejama: saeima.lv). Grozījumu anotācijā norādīts, ka Saeimas Juridiskā komisija aicinājusi Ministru prezidentu izveidot starpinstitucionālu darba grupu normatīvā regulējuma pilnveidošanai (sk. likumprojekta Nr. 255/Lp14 “Grozījumi Administratīvo sodu likumā par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā” anotāciju. Pieejama: saeima.lv). Saeimas Juridiskā komisija arī 2024. gadā norādījusi Ministru prezidentei uz nepieciešamību pēc cita tiesiskā regulējuma (sk. pieteikumam pievienoto Juridiskās komisijas 2024. gada 22. februāra vēstuli).

Arī Tieslietu ministrija uzskata, ka Administratīvo sodu likuma 11. pants ir tikai pagaidu risinājums, bet izklaides trokšņa jautājums ir daudz komplicētāks un risināms atsevišķi. Ministrijas ieskatā tikai ar sodošu mehānismu vien nav iespējams nodrošināt efektīvu pamattiesību aizsardzību, un tā vietā būtu izmantojami nekavējoties izpildāmi nesodoša rakstura administratīvi tiesiski līdzekļi, tostarp dažādi komersantiem uzlikti pienākumi vai aizliegumi un darbības ierobežojumi. Līdzīgu viedokli pauž arī Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrija un Rīgas valstspilsētas pašvaldība (sk. pieteikumam pievienotās Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas 2023. gada 23. februāra un 6. aprīļa vēstules un biedrības “Latvijas Lielo pilsētu asociācija” viedoklim pievienoto Rīgas valstspilsētas pašvaldības vēstuli). Arī komersanti ir izteikuši lūgumu noteikt “skaidros (objektīvos, izmērāmos) kritērijos balstītas vadlīnijas par izklaides trokšņa novērtēšanu, uzraudzību un atbildību”

(sk. Ekonomikas ministrijas 2023. gada 13. decembra vēstuli Ministru prezidentei “Par izklaides vietu radītā paaugstinātā trokšņa ierobežošanu”).

Arī tiesību doktrīnā ir atzīts, ka priekšroka dodama noteiktu pienākumu uzlikšanai un to izpildes nodrošināšanai ar administratīvi tiesiskiem līdzekļiem. Tikai tad, ja problēmsituāciju nav iespējams atrisināt, izdodot administratīvo aktu, ir pieļaujama administratīvā soda piemērošana (sk.: Māliņa I. *Jaunu administratīvo pārkāpumu sastāvu veidošana. Grām: Danovskis E., Kūtris G. (zin. red.) Administratīvo pārkāpumu tiesības. Administratīvās atbildības likuma skaidrojumi. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2020, 54.–55. lpp.*).

Izklaides trokšņa regulējumam vajadzētu paredzēt arī tādus risinājumus, kas nebūtu balstīti uz personu, kuras nevēlas tikt pakļautas pārmērīga izklaides trokšņa iedarbībai, aktīvu iesaisti administratīvā pārkāpuma pierādīšanā. Šo personu līdzdalība gan var būt nepieciešama, taču aizsardzība pret pārmērīgu izklaides troksni nevar būt pamatā atkarīga no sabiedrības aktivitātes. Pozitīvais pienākums nodrošināt aizsardzību pret pārmērīgu izklaides troksni ir valstij, savukārt atbildība par radītā trokšņa kaitīgās ietekmes novēršanu un ierobežošanu ir uzliekama trokšņa radītājam. Tātad tiesiskajam regulējumam vajadzētu paredzēt ne tikai sodošu mehānismu, bet arī noteiktus komersantu pienākumus un to izpildes nodrošināšanu ar administratīvi tiesiskiem līdzekļiem.

Tādējādi Administratīvo sodu likuma 11. pantā paredzētā administratīvā atbildība pati par sevi nenodrošina personas pienācīgu aizsardzību pret pārmērīgu izklaides troksni un ir nepieciešami arī administratīvi tiesiski līdzekļi.

13.6. Trokšņa novērtēšana, kontrole un ar to saistītā atbildība ir kompleksi risināmu jautājumu un pasākumu kopums, un valstij ir rīcības brīvība to noteikšanā, ciktāl netiek pārkāpti vispārējie tiesību principi un citas Satversmes normas (*sal. Satversmes tiesas 2017. gada 19. decembra sprieduma lietā Nr. 2017-02-03 17. un 20. punkts*).

Neiespējamība izsmeļoši uzskaitīt izklaides trokšņa avotus nevar būt par iemeslu tam, ka personām netiek nodrošināta pienācīga aizsardzība pret pārmērīgu izklaides troksni. Izstrādājot tiesisko regulējumu, jāņem vērā, ka izklaides trokšņa pārmērīgums ir relatīvs un atkarīgs no dažādu apstākļu kopuma, tostarp trokšņa intensitātes un ilguma, fiziskās un psiholoģiskās ietekmes, vispārējā konteksta un attiecīgās vietas. Atbildība par pārmērīga izklaides trokšņa kaitīgās ietekmes novēršanu un ierobežošanu ir uzliekama tā radītājam un īstenojama ne tikai ar

administratīvās atbildības piemērošanu par sabiedriskās kārtības traucēšanu, bet arī ar attiecīgu pienākumu noteikšanu komersantiem un to izpildes nodrošināšanu ar administratīvi tiesiskiem līdzekļiem. Turklāt tiesiskā regulējuma mērķis nevar būt izklaides aktivitāšu aizliegšana, jo tās ir būtiskas gan personām, kas vēlas izklaidēties, gan komersantiem.

Kā jau Satversmes tiesa iepriekš šajā spriedumā secināja, apstrīdētās normas un citas Trokšņu pārvaldības noteikumu normas pēc būtības nav piemērotas izklaides troksnim. Lai gan likumā “Par piesārņojumu” paredzēts, ka Ministru kabinets un pašvaldības regulē izklaides troksni, tomēr Saeima nav izlēmusi izklaides trokšņa novērtēšanas, kontroles un ar to saistītās atbildības pamatprincipus un tāvad Ministru kabinets un pašvaldības nav atbilstoši pilnvarotas. Atsevišķi jautājumi, kas saistīti ar personu aizsardzību pret pārmērīgu izklaides troksni, ir regulēti Tirdzniecības noteikumos un Būvakustikas noteikumos, bet šie noteikumi nenodrošina valsts pozitīvā pienākuma izpildei nepieciešamo pienācīgu personas aizsardzību pret pārmērīgu izklaides troksni. Arī Administratīvo sodu likuma 11. pants pats par sevi nenodrošina pienācīgu pamattiesību aizsardzību, jo izklaides trokšņa gadījumos nav efektīvs un ar sodu mehānismu vien ir par maz pienācīgas pamattiesību aizsardzības nodrošināšanai, nepieciešami arī administratīvi tiesiski līdzekļi.

Tādējādi tiesiskais regulējums nenodrošina taisnīgu līdzsvaru starp to personu, kuras nevēlas tikt pakļautas pārmērīga izklaides trokšņa iedarbībai, tiesībām netraucēti baudīt privāto dzīvi savā mājoklī, tiesībām uz veselību un tiesībām dzīvot labvēlīgā vidē, no vienas puses, un komersantu un izklaides aktivitāšu apmeklētāju interesēm, no otras puses. Tāvad valsts nav pienācīgi veikusi pasākumus personas aizsardzībai pret pārmērīgu izklaides troksni un nav izpildījusi Satversmes 96., 111. un 115. pantā ietvertu pozitīvo pienākumu.

Līdz ar to apstrīdētās normas, ciktāl tās nenodrošina personas pienācīgu aizsardzību pret pārmērīgu izklaides troksni, neatbilst Satversmes 96., 111. un 115. pantam.

14. Satversmes tiesas likuma 31. panta 12. punktā noteikts, ka Satversmes tiesas spriedumā var tikt ietverti citi tiesas nolēmumi. Satversmes tiesas likums piešķir pašai tiesai pilnvaras lemt par sprieduma izpildes nodrošināšanu, proti,

noteikt savu spriedumu tiesiskās sekas (*sk. Satversmes tiesas 2014. gada 6. novembra sprieduma lietā Nr. 2013-20-03 14.1. punktu*).

Satversmes tiesas spriedums stājas spēkā tā publicēšanas dienā. Tomēr likumdevējam ir nepieciešams laiks, lai pieņemtu tiesisko regulējumu, kas noteiktu izklaides trokšņa novērtēšanas, kontroles un ar to saistītās atbildības pamatprincipus. Kad Saeima būs noteikusi šos pamatprincipus, tā varēs pilnvarot Ministru kabinetu, pašvaldības vai citas valsts institūcijas detalizētāku noteikumu un likuma ieviešanai nepieciešamo tehnisko normu izstrādāšanai. Saeimas pienākums ir noregulēt izklaides trokšņa novērtēšanas, kontroles un ar to saistītās atbildības pamatprincipus un precizēt Ministru kabinetam un pašvaldībām doto pilnvarojumu ne vēlāk kā līdz 2027. gada 1. martam.

Nolēmumu daļa

Pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 30.–32. pantu, Satversmes tiesa

nosprieda:

1. Atzīt Ministru kabineta 2014. gada 7. janvāra noteikumu Nr. 16 “Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība” 9., 10., 11. un 12. punktu, ciktāl tie nenodrošina personas pienācīgu aizsardzību pret pārmērīgu izklaides troksni, par neatbilstošiem Latvijas Republikas Satversmes 96., 111. un 115. pantam.

2. Noteikt, ka Saeimai līdz 2027. gada 1. martam jānoregulē izklaides trokšņa novērtēšanas, kontroles un ar to saistītās atbildības pamatprincipi un jāprecizē Ministru kabinetam un pašvaldībām dotais pilnvarojums.

Spriedums ir galīgs un nepārsūdzams.

Spriedums stājas spēkā tā publicēšanas dienā.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja

Irēna Kucina